

Сила бус
навчальної дисципліни
«Банківське регулювання та нагляд»

Ступінь вищої освіти – доктор філософії
Освітньо-наукова програма
«Фінанси, банківська справа та страхування»
Рік навчання: 2, семестр: 3
Кількість кредитів: 5 (150 год.)
Мова викладання: українська
Підсумковий контроль – диференційований залік
Форма проведення занять – лекції, семінарські заняття

Назва курсу	Банківське регулювання та нагляд
Викладач	БЕРЕСЛАВСЬКА ОЛЕНА ІВАНІВНА, доктор економічних наук, професор
Е-mail	bereslav@bigmir.net
Електронна версія курсу	http://library.nusta.edu.ua/metod-ma-clos-menu
Консультації	<i>Очні консультації: середа, 13.00-14.00, кафедра фінансових ринків та технологій</i> <i>Онлайн-консультації – за потребою</i>

Коротка анотація курсу. Дисципліна «Банківське регулювання та нагляд» спрямована на формування у здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня комплексного розуміння теоретичних, організаційних та практичних основ щодо застосування принципів, прийомів і методів регулювання банківської діяльності, набуття умінь щодо підготовки та використання інформаційної бази для реалізації управління банківськими ризиками на рівні банків та здійснення нагляду за банківською діяльністю на рівні Національного банку України (НБУ), що сприятиме формуванню навичок професійної майстерності та відповідних компетентностей

Завдання вивчення навчальної дисципліни «Банківське регулювання та нагляд» є:

- ознайомлення здобувачів вищої освіти з сутністю та напрямками регулювання банківської діяльності;
 - вивчення інструментів впливу НБУ на діяльність банку в сучасних умовах його функціонування;
 - вивчення системи заходів щодо контролю та активних впорядкованих дій Національного банку України, спрямованих на забезпечення дотримання банками законодавства України і встановлених нормативів;
 - вивчення взаємозв'язку ризиків із фінансовими результатами діяльності банку;
 - узагальнення сучасних підходів до управління ризиками в банківському бізнесі;
- вивчення організації внутрішнього контролю банку як засобу саморегулювання діяльності банку та підвищення її ефективності на ринку банківських послуг

1. Формат курсу – змішаний з елементами дистанційного навчання.

2. Компетентності, які мають бути сформовані в результаті опанування навчальної дисципліни:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних концептуальних та методологічних

знань та/або професійної практики у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку чи на межі галузей знань або професійної діяльності.

Загальні компетентності:

- Здатність застосовувати спеціалізовані уміння/навички і методи, необхідні для виявлення і розв'язання значущих проблем у сфері професійної діяльності, науки та/або інновацій, розширення та переоцінки вже існуючих знань і професійної практики, генерувати нові наукові ідеї на межі предметних галузей і здійснювати власні дослідження;
- Здатність ініціювати і розробляти інноваційні проекти, та управляти ними.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

- Здатність обирати методи, необхідні для досягнення поставленої мети дослідження
- Здатність застосовувати інструменти грошово-кредитного регулювання, координації бюджетно-податкової та монетарної політики.

3. Результати навчання

- Самостійно формулювати наукові задачі та розробляти стратегії їхнього розв'язання шляхом інтеграції знань різних наукових сфер із застосуванням системного підходу.
- Обирати методи для проведення досліджень у сфері фінансів, банківської справи та страхування, що забезпечують досягнення поставленої мети.
- Самостійно виявляти та досліджувати актуальні мікро- та макроекономічні проблеми, визначати механізми їх вирішення з позицій фінансової політики держави.

4. Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	26
семінарські заняття	24
індивідуально-консультативна робота	3
самостійна робота	97

Технічне й програмне забезпечення/обладнання – мультимедійне забезпечення.

5. Політика курсу – дотримання академічної доброчесності відповідно до «Положення про академічну доброчесність в ДПУ». Політика курсу спрямована на: запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових працях здобувачів освіти та виконаних завданнях; розвиток навичок коректної роботи із джерелами інформації та впровадження практики належного цитування; дотримання вимог наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань; активізація самостійності й індивідуальності при створенні авторського продукту і відповідальності за порушення загальноприйнятих правил цитування.

8. Схема дисципліни

Години, семестр	Тема, план	Форма заняття та діяльності	Результати навчання	Вага оцінки (кількість балів)
4	Тема 1. Основні засади банківського регулювання та нагляду на національному та міжнародному рівнях. План лекційного заняття	<i>Лекції-бесіди, лекції-консультації; Семінарські заняття: тестові завдання,</i>	Вивчити сутність, функції та форми банківського регулювання; зміст, основні завдання, види та функції банківського регулювання та нагляду; принципи, етапи організації та функціонування	2

	<p>1. Суністьть, функції та форми банківського регулювання.</p> <p>2. Банківський нагляд: зміст, основні завдання, види та функції.</p> <p>3. Принципи, етапи організації та функціонування системи банківського нагляду.</p> <p>4. Суб'єкти та об'єкти банківського регулювання та нагляду.</p>	<p><i>доповіді, презентації, усні та письмові відповіді на теоретичні запитання, ситуаційні запитання, запитання понятійного апарату, обговорення наукових публікацій</i></p>	<p>системи банківського нагляду; суб'єктів та об'єкти банківського регулювання та нагляду.</p>	
4	<p>Тема 2. Організаційна побудова системи банківського регулювання та нагляду.</p> <p>План лекційного заняття</p> <p>1. Становлення та розвиток системи банківського регулювання та нагляду в Україні, структура та основні напрями діяльності.</p> <p>2. Функції служби банківського регулювання та нагляду на рівні НБУ.</p> <p>3. Міжнародний досвід організації систем регулювання та нагляду за діяльністю банківських установ.</p> <p>4. Моделі організації системи банківського регулювання та нагляду.</p> <p>5. Світовий досвід здійснення банківського нагляду.</p>	<p><i>Лекції-бесіди, лекції-консультації; Семінарські та практичні заняття: тестові завдання, доповіді, презентації, усні та письмові відповіді на теоретичні запитання, ситуаційні запитання, запитання понятійного апарату, розв'язання ситуаційних завдань та кейсів, обговорення наукових публікацій</i></p>	<p>Знати: становлення та розвиток системи банківського регулювання та нагляду в Україні, структуру та основні напрями діяльності; функції служби банківського регулювання та нагляду на рівні НБУ. Досліджувати міжнародний досвід організації систем регулювання та нагляду за діяльністю банківських установ. Знати та аналізувати моделі організації системи банківського регулювання та нагляду. Досліджувати світовий досвід здійснення банківського нагляду.</p>	2
2	<p>Тема 3. Створення, реєстрація та ліцензування банківського бізнесу в Україні.</p> <p>План лекційного заняття</p> <p>1. Порядок створення та реєстрації банків.</p> <p>2. Вступний контроль при реєстрації банку та відкритті його філій, представництв, відділень.</p> <p>3. Особливості реєстрації банків з іноземним капіталом.</p> <p>4. Ліцензування діяльності банківських установ.</p>	<p><i>Лекції-бесіди, лекції-консультації; Семінарські та практичні заняття: тестові завдання, доповіді, презентації, усні та письмові відповіді на теоретичні запитання, запитання понятійного апарату</i></p>	<p>Знати: порядок створення та реєстрації банків; вступний контроль при реєстрації банку та відкритті його філій, представництв, відділень; особливості реєстрації банків з іноземним капіталом; ліцензування діяльності банківських установ; процедуру та причини відкликання ліцензії на здійснення банківських операцій та ліквідація банку.</p>	6

	5. Відкликання ліцензії на здійснення банківських операцій та ліквідація банку.			
2	<p>Тема 4. Пруденційний нагляд.</p> <p>План лекційного заняття</p> <p>1. Встановлення економічних нормативів для банків та моніторинг їхньої діяльності з боку НБУ.</p> <p>2. Встановлення спеціальних значень економічних нормативів та порядок їх дотримання.</p> <p>3. Контроль за дотриманням банками економічних нормативів і заходи впливу у разі їх порушення.</p>	<p><i>Лекції-тренінг; Семінарське заняття: тестові завдання, доповіді, презентації, усні та письмові відповіді на теоретичні запитання, ситуаційні запитання, запитання понятійного апарату, розв'язання ситуаційних завдань, обговорення наукових публікацій</i></p>	Знати: перелік економічних нормативів для банків; принципи та методи моніторингу їхньої діяльності з боку НБУ; встановлення спеціальних значень економічних нормативів та порядок їх дотримання; здійснювати контроль за дотриманням банками економічних нормативів і заходи впливу у разі їх порушення.	2
4	<p>Тема 5. Інспектування діяльності банківського бізнесу</p> <p>План лекційного заняття</p> <p>1. Сутність та завдання інспектування банківського бізнесу.</p> <p>2. Види та етапи проведення інспекційної перевірки.</p> <p>3. Загальні висновки про стан банку за результатами інспектування.</p> <p>4. Стандарти внутрішнього аудиту.</p>	<p><i>Лекції-бесіди, лекції-консультації; Семінарське заняття: тестові завдання, доповіді, презентації, усні та письмові відповіді на теоретичні запитання, ситуаційні запитання, запитання понятійного апарату, розв'язання ситуаційних завдань</i></p>	Знати сутність та завдання інспектування банківського бізнесу; види та етапи проведення інспекційної перевірки. Уміти узагальнити висновки про стан банку за результатами інспектування. Знати стандарти внутрішнього аудиту.	2
4	<p>Тема 6. Комплексна рейтингова оцінка діяльності банків за системою "CAMELS"</p> <p>План лекційного заняття</p> <p>1. Визначення загальної оцінки фінансового стану банку.</p> <p>2. Критерії встановлення рейтингової оцінки банку.</p>	<p><i>Лекція-бесіда, лекція-консультація Семінарське заняття: тестові завдання, доповіді, презентації, усні та письмові відповіді на теоретичні запитання, ситуаційні</i></p>	Знати та уміти визначати загальний фінансовий стан банку; критерії встановлення рейтингової оцінки банку; визначати сукупний рейтинг банку. Знати порядок погодження та затвердження рейтингу банку.	2

	3. Визначення сукупного рейтингу банку. 4. Порядок погодження та затвердження рейтингу банку.	<i>запитання, запитання понятійного апарату.</i>		
2	Тема 7. Банківський нагляд на основі оцінки ризиків План лекційного заняття 1. Причини виникнення ризиків в банку. 2. Нагляд на основі оцінки ризиків та його необхідність. 3. Категорії ризиків банківської діяльності. 4. Методи оцінки ризиків банківського бізнесу. 5. Вимірювання і оцінка ризику. Система оцінки ризиків. 6. Застосування концепції ризику в процесі банківського нагляду.	<i>Лекція-бесіда, лекція- консультація апарату, Семінарське заняття: тестові завдання, доповіді, ситуаційні запитання, розв'язання ситуаційних завдань.</i>	Знати: причини виникнення ризиків в банку; процедуру нагляду на основі оцінки ризиків та його необхідність; категорії ризиків банківської діяльності; методи оцінки ризиків банківського бізнесу; Уміти : вимірювати і оцінювати ризики. Знати систему оцінки ризиків. Уміти застосувати концепції ризику в процесі банківського нагляду.	2
4	Тема 8. Заходи впливу на банки за порушення банківського законодавства. План лекційного заняття 1. Заходи впливу попереднього реагування на банківські порушення. 2. «Непримусові» заходи впливу. 3. Примусові заходи впливу. 4. План фінансового оздоровлення та програма капіталізації банку. 5. Процедура тимчасової адміністрації та підстави для її призначення. 6. Реорганізація та реструктуризація банку. Реорганізація банку під час тимчасової адміністрації. 7. Відкликання банківської ліцензії та ліквідація банку	<i>Лекція-бесіда, лекція- консультація; Семінарське заняття: тестові завдання, доповіді, презентації, усні та письмові відповіді на теоретичні запитання, ситуаційні запитання, запитання понятійного апарату, розв'язання ситуаційних завдань, обговорення наукових публікацій</i>	Знати: заходи впливу попереднього реагування на банківські порушення; «непримусові» та примусові заходи впливу. Отримати знання щодо формування плану фінансового оздоровлення та програми капіталізації банку; оцінити ефективність процедури тимчасової адміністрації та підстави для її призначення. Знати процедуру реорганізації та реструктуризації банку під час тимчасової адміністрації та процедуру відкликання банківської ліцензії та ліквідації банку	2

9. Система оцінювання

Модулі	Модуль 1 (22 бали)				Загальна сума балів = 50 + 50 = 100 балів
Теми	Т.1	Т.2	Т.3	Т.4	
Кількість балів за змістовні модулі	4	4	4	10	
Відповідь на семінарському занятті	4	4	4	4	
Індивідуальна робота				10	
Контрольний захід	5				

Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час семінарських занять та виконання контрольної роботи			
	Модуль 2 (28 балів)			
Теми	T.5	T.6	T.7	T.8
Кількість балів за змістові модулі	4	4	4	6
Відповідь на семінарському занятті	2	2	2	2
Індивідуальна робота				
Контрольний захід	10			
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час семінарських занять та виконання контрольної роботи			
Підсумковий тестовий контроль на платформі дистанційного навчання MOODLE ДПУ	5			
Залік	50			

10. Шкала оцінювання

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
			Екзамен	Залік
90-100	A	відмінно	Відмінно/	зараховано
80-89	B	дуже добре	Добре	
70-79	C	добре		
60-69	D	задовільно	Задовільно	
50-59	E	достатньо		
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	Незадовільно	Не зараховано
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу		

11. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Завдання, які виконуються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (- 0,5 бали). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату Факультету за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності: Наукові роботи перевіряються на наявність плагиату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання.

Загальна система оцінювання курсу	Виконання всіх видів навчальних робіт впродовж семестру / залік – 50/50%
Вимоги до письмової роботи	Вивчення окремих питань, що передбачені для самостійного опрацювання. Оцінюється робота з тими матеріалами, які не задіяні в виконанні здобувачами домашніх завдань. Оцінка проводиться за складовою системи, в тому числі: коментарів до певних тем з зазначених матеріалів; презентацій, участі у науково-практичних конференціях.
Семінарські заняття	Семінарські заняття проводяться згідно з розкладом у відповідності з планами семінарських занять на основі опрацювання лекційних

	<p>матеріалів, основної та додаткової літератури (наприклад: тестовий контроль, звіт про виконану самостійну роботу, демонстрація практичної навички тощо).</p> <p>Поточний контроль (засвоєння окремих тем) проводиться у формі усного опитування або письмового експрес-контролю на лекціях та семінарських заняттях, у формі виступів здобувачів з доповідями при обговоренні навчальних питань на семінарських заняттях.</p> <p>При оцінці роботи здобувача на семінарському занятті враховується: відвідуваність занять, активна і продуктивна участь на заняттях, вивчення літературних джерел, своєчасне виконання всіх завдань.</p>
Умови підсумкового контролю	<p>Підсумковий семестровий контроль з дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень здобувачів. Він проводиться у письмовій формі у вигляді заліку. Терміни проведення підсумкового семестрового контролю встановлюються графіком навчального процесу, а обсяг навчального матеріалу, який виноситься на підсумковий семестровий контроль, визначається робочою програмою дисципліни. Підсумковий контроль здійснюється під час проведення навчальних занять і має на меті перевірку засвоєння здобувачами навчального матеріалу. Форми оцінювання поточної навчальної діяльності стандартизовані і включають контроль теоретичної підготовки.</p> <p>Максимальна кількість балів, яку може набрати здобувач за поточну навчальну діяльність, становить 50 балів. Сумарна кількість балів за вивчення дисципліни за семестр розраховується як сума балів, отриманих за результатами поточного контролю та балів, отриманих за результатами заліку. Максимальна сума балів за семестр складає 100 балів.</p>

12. Рекомендована література

Основна:

1. Банківська система : навч. посібник / за заг. ред. О. І. Бересласької. - Ірпінь : Університет ДФС України, 2018. 486 с. (Серія «На допомогу студентам УДФСУ», т. 27).
2. Банківська система: навчальний посібник / [Ситник Н.С., Стасишин А.В., Блащук-Девяткіна Н.З., Петик Л.О.] ; за заг. ред. Н. С. Ситник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 580 с. URL: https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/11/Blashchuk_Petyk_13_end.pdf
3. Вавдіюк Н. С., Корецька Н. І. Банківське регулювання та нагляд : навч. посібн. Луцьк : ІВВ Луцького НТУ, 2018. 336 с.
4. Ушакова О.А. Банківські операції : навчальний посібник. Рівне, НУВГП. 2021. 226 с.
5. Про банки і банківську діяльність : Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>
6. Про Національний банк України : Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text>
7. Про внесення змін до Закону України “Про Національний банк України” щодо організації готівкового грошового обігу : Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5285-17#Text>
8. Про схвалення Методики розрахунку економічних нормативів регулювання діяльності банків в Україні : Постанова Правління НБУ від 15.12.2017 № 803-рш. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/vr803500-17#Text>
9. Про спрощення процедур реорганізації та капіталізації банків: Закон України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1985-19#Text>

Допоміжна:

10. Береславська О.І. Банківський сектор України: аналіз чинників неплатоспроможності, банкрутства та ліквідації банків. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка». 2023. № 29 (57). С.43-49. URL: <https://journals.oa.edu.ua/Economy/article/view/3831>
11. Блащук-Дев'яткіна Н.З., Себестянович І.С. Базельський комітет та його роль в регулюванні банківської діяльності. Молодий вчений. 2020. № 4 (80). С.286-289. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/1926/1901>
12. Волкова В.В. Тенденції розвитку банківського нагляду в Україні в умовах переходу до міжнародних стандартів. European journal of economics and management. Volume 4. Issue 3. 2018. С. 26—35. URL: https://eujem.cz/wp-content/uploads/2018/eujem_2018_4_3/eujem_2018_4_3.pdf
13. Дерев'янку С.І. Центральний банк як ключовий елемент сучасної банківської системи. Науковий журнал «ЛОГОΣ. Мистецтво наукової думки». Квітень 2019. № 3.
14. Дмитренко І.Б. МІЖНАРОДНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ОПЕРАЦІЙНОГО РИЗИКУ І ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ. ВІСНИК УНІВЕРСИТЕТУ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ 2019 № 1 (34). С.63-69. URL: file:///C:/Users/admin/Downloads/roman_editor,+10.pdf
15. Корнилюк В.В. Системний ризик і макропруденційна політика в банківському секторі : монографія. Київ: КНЕУ, 2019. 461 с.
16. Лавров, Р. В., & Кравченко, А. О. Рейтингування банків як індикатор успішності на фінансовому ринку. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2021. № 3 (19). С. 294—304. URL: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/195871>
17. Мозговий О., Павлюк О. Формування концепції ризик-орієнтовного банківського нагляду в країнах центральної та Східної Європи. МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА. 2020. № 1-2 (32-33). URL: http://ierjournal.com/journals/32-33/2020_6_Mozgovyi_Pavliuk.pdf
18. Основні принципи ефективного банківського нагляду (Базель III). URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Basel_Core_principles_2012.pdf
19. Панасенко І.М. Банківський нагляд як інструмент забезпечення стабільності банківської системи України. Глобальні та національні проблеми економіки. 2018. № 23. С. 518—523
20. Руда О.Л. Банківський нагляд та його вплив на банківську систему України. Агросвіт. 2022. № 5-6. С.15-23. URL: <http://www.agrosvit.info/?op=1&z=3588&i=2>

Міжнародні видання

21. Bazel 1” i “Bazel 2” u konteksti vymiru ta otsinky kredytnykh ryzykiv / Ukraina finansova. Informatsijno-analitychnyj portal Ukrains'koho ahentstva finansovoho rozvytku. URL: http://www.ufin.com.ua/analit_mat/gkr/046.htm.
22. Basel Committee on Banking Supervision. Revisions to the Basel II market risk framework. — Bank for International Settlements, July 2009 (updated as of 31 December 2010). URL: <http://www.bis.org/publ/bcbs193.pdf>.
23. Basel Committee on Banking Supervision. Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking system. — Bank for International Settlements, December 2010 (rev. June 2011). URL: <http://www.bis.org/publ/bcbs189.pdf>.
24. Bereslavskaja O., Kovalenko Y., Marhasova V. Instruments of monetary-and-credit policy in terms of economic instability. International Journal of Management (IJM) Volume 11, Issue 5, May 2020, pp. 43-53.

Інформаційні ресурси ІНТЕРНЕТ:

25. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/>
26. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk>

27. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. URL: <https://www.imf.org/>
28. Офіційний сайт Базельського комітету з банківського нагляду. URL: <https://www.bis.org/>
29. Офіційний сайт Федеральної резервної системи. URL: <https://www.federalreserve.gov/>
30. Офіційний сайт Європейського центрального банку. URL: <https://www.ecb.europa.eu/>